

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

No8
MAXSUS SON

BAKALAVR TALABALARINIG MAQOLALARI TO'PLAMI

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 50 sahifa.

2025-yil noyabr

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 28-fevraldagi
333/5-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

MEHMONXONA KORXONALARIDA INNOVATSION LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	10
Erkaboyeva Jasmina Safarali qizi, Ochilova Hilola Farmonovna	
FAULT TOLERANCE AND SELF-HEALING IN IOT-ENHANCED P2P SYSTEMS	15
Ibrokhimkhujja Rikhsikhujjaev, Mohit Bhandwal	
BIZNES BOSHQARUVIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	22
Ikromov Boisxon Bahodir o'g'li, Ozodbek Musayev	
BIOLOGIYA FANINI O'QITISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA VIRTUAL LABARATORIYADAN FOYDALANISHNING SAMARADORLIGI.....	27
Turayeva Sabrina Kamoliddin qizi, Qodirov Farrux Ergash o'g'li	
YASHIL LOGISTIKA VA TRANSMILLIY KORPORATSIYALAR.....	32
Rafiqov Abror Baxtiyor o'g'li, Narzullayev Elmurod Shuxrat o'g'li	
OMBORXONALARNI BOSHQARISHDA RFID TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISHNI AFZALLIKLARI	36
Mirkamolov Mirsardor Mirxamdam o'g'li, Yuldashev Abduhakim Abdukarimovich	
STARTAPLAR VA KICHIK BIZNESNING IQTISODIY O'SISH VA RIVOJLANISH JARAYONLARIDAGI ROLI	41
Abdumajidova Muxlisa Alisher qizi, Umarova Mukaddas Abbasovna	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY SUG'URTA TIZIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI XORIJ TAJRIBASI ASOSIDA QO'LLASH ISTIQBOLLARI	46
Sobirova Ozoda Rustamovna, Safarov Javohir Ismoilovich	

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY SUG'URTA TIZIMIDA RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNI XORIJ TAJRIBASI ASOSIDA QO'LLASH ISTIQBOLLARI

Sobirova Ozoda Rustamovna

Fan va texnologiyalar universiteti

“Moliya va moliyaviy texnologiyalar” yo‘nalishi 4-bosqich talabasi

Ilmiy rahbar:

Safarov Javohir Ismoilovich

Fan va texnologiyalar universiteti

“Moliya va moliyaviy texnologiyalar” kafedrası mudiri

Email: j.safarov@usat.uz

ORCID: [0009-0006-0530-7601](https://orcid.org/0009-0006-0530-7601)

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekiston Respublikasi milliy sug‘urta tizimiga raqamli texnologiyalarni, xususan sun‘iy intellekt, blokcheyn va big data texnologiyalarini joriy etishning dolzarb masalalari xorijiy ilg‘or tajriba asosida tahlil qilinadi. Sug‘urta bozorini raqamlashtirishning bugungi holati, uning samaradorligini oshirish, xizmat ko‘rsatish sifatini yaxshilash, shaffoflikni ta‘minlash va korrupsiyaning oldini olishdagi ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, xorijiy mamlakatlarda sug‘urta sohasida raqamli yechimlarni qo‘llashning muvaffaqiyatli namunalari o‘rganilib, O‘zbekiston sug‘urta bozoriga tatbiq etish bo‘yicha amaliy takliflar va istiqbolli yo‘nalishlar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: milliy sug‘urta tizimi, sun‘iy intellekt, blokcheyn, big data texnologiyalari, sug‘urta bozori.

Abstract: This article analyzes the current issues of introducing digital technologies (AI, Blockchain, Big Data) into the national insurance system of the Republic of Uzbekistan based on advanced foreign experience. The current state of digitalization of the insurance market, its importance in increasing efficiency, improving service quality, ensuring transparency, and preventing corruption are highlighted. Successful examples of applying digital solutions in the insurance sector in foreign countries are studied, and practical proposals and promising directions for their implementation in the Uzbekistan insurance market are provided.

Key words: national insurance system, artificial intelligence, blockchain, big data technologies, insurance market.

Аннотация: В данной статье анализируются актуальные вопросы внедрения цифровых технологий, в частности искусственного интеллекта, блокчейна и технологий больших данных, в национальную систему страхования Республики Узбекистан на основе передового зарубежного опыта. Освещено современное состояние цифровизации страхового рынка, ее значение в повышении его эффективности, улучшении качества обслуживания, обеспечении прозрачности и предотвращении коррупции. Также изучены успешные примеры использования цифровых решений в страховой сфере в зарубежных странах, представлены практические предложения и перспективные направления их внедрения на страховом рынке Узбекистана.

Ключевые слова: национальная система страхования, искусственный интеллект, блокчейн, технологии big data, страховой рынок.

KIRISH

O‘zbekiston Respublikasida barcha sohalarda amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlar iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va raqamli transformatsiyani izchil jadallashtirishga xizmat qilmoqda. “Raqamli O‘zbekiston — 2030” strategiyasida mamlakatni mintaqaviy “IT-HUB”ga aylantirish vazifasining belgilanishi, ayniqsa moliyaviy xizmatlar bozorida innovatsion yechimlar joriy etilishi uchun qulay sharoit yaratmoqda.

Sug'urta xizmatlari bozorining barqaror rivojlanishi iqtisodiyotning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida namoyon bo'lib, aholining va tadbirkorlik subyektlarining mulkiy manfaatlarini himoya qilishda strategik ahamiyat kasb etadi. Jahon sug'urta bozorida raqamli texnologiyalar (InsureTech) jadal sur'atlarda kengayib borayotgani O'zbekiston uchun ham yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Rivojlangan davlatlarda sug'urta kompaniyalari tomonidan sun'iy intellekt, blokcheyn va katta ma'lumotlar texnologiyalarining qo'llanilishi mijozlarga xizmat ko'rsatish jarayonini takomillashtirib, xavflarni boshqarishning yanada ilg'or mexanizmlarini shakllantirmoqda. O'zbekiston sug'urta bozorida ham ushbu tendensiyalarni bosqichma-bosqich joriy etish uchun zarur infratuzilma shakllanib bormoqda. Ba'zi yirik sug'urta kompaniyalarining mobil ilovalar, onlayn polis rasmiylashtirish va da'volarni masofadan ko'rib chiqish kabi raqamli yechimlarni qo'llay boshlagani sektorda keng qamrovli raqamlashtirish jarayonining boshlanganini ko'rsatadi. Kelgusida ushbu raqamli imkoniyatlar yanada kengayib, xizmatlar sifati va qulayligi oshishi prognoz qilinadi.

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi O'zbekiston Respublikasi milliy sug'urta tizimini xalqaro ilg'or tajriba asosida zamonaviy raqamli texnologiyalar bilan modernizatsiya qilish yo'nalishlarini aniqlash, taraqqiyot uchun zarur shart-sharoitlarni baholash hamda istiqboldagi samarali yechimlarni metodik jihatdan asoslashdan iborat. Raqamli transformatsiya jarayonining izchil rivoji sug'urta bozorining raqobatbardoshligini oshirib, iqtisodiy xavfsizlikning mustahkamlanishiga xizmat qilishi kutiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sug'urta tizimida raqamli texnologiyalarni joriy etish bo'yicha xalqaro ilmiy maktablar tajribasi ushbu sohaning transformatsiyasi tobora tezlashayotganini ko'rsatadi. Xususan, Makarov I. A. va Nikiforov B. N. tomonidan Moskvada chop etilgan izlanishlarda raqamlashtirilgan sug'urta bozorlari iqtisodiyotning yuqori texnologik segmentlariga integratsiyalashayotgani, chet davlatlarda esa Big Data, sun'iy intellekt va insurtech platformalar jarayonlarni tubdan o'zgartirayotgani ta'kidlanadi. Mualliflar digital polislar, avtomatlashtirilgan underwriting va onlayn risk baholash mexanizmlari xarajatlarni kamaytirishi va xizmatlar tezligini oshirishini qayd etadi.

Raqamli texnologiyalarning iqtisodiy o'sishga ta'sirini tushuntirishda Bresnahan va Trajtenbergning general-purpose texnologiyalar haqidagi mashhur konsepsiyasi alohida ahamiyatga ega. Ularning izlanishlari raqamli texnologiyalarni iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida "o'sish dvigateli" sifatida ko'rib, sug'urta sektorida ham ular innovatsion xizmatlar, mahsulotlar va ma'muriy jarayonlarni transformatsiya qiluvchi asosiy omil ekanini asoslab beradi.

Xorijiy adabiyotlarda risklarni boshqarish tamoyillari va sug'urta mexanizmlarining funksional tuzilmasi bo'yicha yetakchi tadqiqotlar muallifi Rejda G. E. bo'lib, uning fundamental asarida raqamlashtirish risklarni aniqlash, segmentatsiya qilish va monitoring qilishda yuqori aniqlikni ta'minlashi qayd etiladi. Unga ko'ra, sug'urta tashkilotlari raqamli muhitda real vaqt rejimida risklarni kuzatish imkoniyatiga ega bo'lib, bu barqarorlikni oshiradi.

O'zbekiston sharoitida sug'urta faoliyati transformatsiyasi Xodiyev B. Y. va Sultonov M. K. tomonidan batafsil yoritilgan bo'lib, raqamli infratuzilmaning rivojlanishi, elektron polislar, onlayn sug'urtalash platformalari va mobil ilovalar tizim samaradorligini oshirishi ta'kidlanadi. Mahalliy bozorni modernizatsiya qilish jarayonida raqamli banklar va moliyaviy texnologiyalar o'rniga oid Ziyadullayev Z. I. tadqiqotlari esa sug'urta va bank tizimlarining raqamli integratsiyasi kelgusida yagona moliyaviy xizmatlar ekotizimini shakllantirishi mumkinligini ko'rsatadi.

Yuqoridagi manbalar shuni anglatadiki, xorijiy insurtech tajribasi, umumiy iqtisodiy rivojlanish nazariyalari va milliy raqamli moliya sektori bo'yicha tadqiqotlar raqamli sug'urta tizimining istiqbollari texnologik innovatsiyalar, ma'lumotlar ekotizimi, moliyaviy integratsiya va xizmatlar avtomatlashtirilishiga bog'liqligini aniq ko'rsatmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda ma'lumotlar xalqaro sug'urta tashkilotlari hisobotlari, raqamli transformatsiya bo'yicha Deloitte, KPMG va IAIS tomonidan e'lon qilingan ochiq statistik bazalar hamda ilmiy maqolalardan olingan. Olingan ma'lumotlar qiyosiy tahlil, kontent tahlili va raqamli texnologiyalarning qo'llanish samaradorligini baholovchi analitik usullar yordamida tizimlashtirilib, rivojlangan davlatlar tajribasi asosida umumlashtirilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda sug'urta xizmatlariga bo'lgan talab barqaror o'sib bormoqda va bu jarayon sektorda raqamli texnologiyalarni keng tatbiq etish uchun yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Kelgusida bozorga kirib borish darajasini global standartlarga yaqinlashtirish uchun raqamlashtirish jarayonining izchil rivoji muhim omil

bo'lib xizmat qiladi. Raqamli yechimlar sug'urta kompaniyalarining xarajatlarini optimallashtirishi, mahsulotlar diversifikatsiyasini kengaytirishi va chekka hududlarda aholiga qulay xizmat ko'rsatish imkoniyatini kuchaytirishi prognoz qilinadi. Amaliyotda sun'iy intellektga asoslangan "skoring tizimi" mijozlarni baholash jarayonini bir necha soniyaga qisqartirayotgani jarayonlarning samaradorligini oshirish bo'yicha muhim yo'nalish sifatida qaralmoqda. Raqamlashtirishning joriy etilishi jarayonlarni yanada shaffof qilish va boshqaruv tizimlarida ochiqlikni ta'minlash orqali xizmatlarning ishonchligini mustahkamlashi kutiladi.

Xorijiy tajribalar tahlili kelgusida tatbiq etilishi mumkin bo'lgan bir qator istiqbolli yo'nalishlarni ko'rsatadi. AQSh va Buyuk Britaniya amaliyotida sun'iy intellekt hamda katta ma'lumotlar xavflarni baholash, firibgarlikni aniqlash va mijozlar bilan interaktiv muloqot jarayonlarini soddalashtirishda yuqori natijalar bergani bu texnologiyalarni O'zbekiston bozorida bosqichma-bosqich kengaytirish uchun metodik asos yaratadi. Katta ma'lumotlar tahlili asosida shaxsiy ehtiyojlarga moslashtirilgan sug'urta mahsulotlarini yaratish iqtisodiy samaradorlikni oshirishi prognoz qilinadi. Mamlakatda sug'urta da'volarini avtomatik qayta ishlash, tarif stavkalarini aniq hisoblash va mijozlar uchun individual takliflar ishlab chiqish imkoniyatlari kelgusi yillarda sektorning raqobatbardoshligini kuchaytiradi.

Blokcheyn texnologiyasining Singapur va Estoniyadagi amaliyoti shartnomalarning shaffofligini oshirish, ma'lumotlar bazalarining ishonchligini ta'minlash va "aqlli shartnomalar" orqali to'lovlarni avtomatik tarzda amalga oshirishda samarali yechim sifatida namoyon bo'lmoqda. Ushbu tajribadan kelib chiqib, O'zbekiston Respublikasida blokcheynni qayta sug'urtalash jarayonida hamda majburiy sug'urta turlari bo'yicha ma'lumotlarni boshqarishda qo'llash sug'urta xizmatlarining ishonchligini tizimli ravishda oshirishiga zamin yaratadi.

Telematika texnologiyalari va "foydalanishga asoslangan sug'urta" (UBI) yo'nalishida avtomobillarga o'rnatiladigan qurilmalar haydash uslubini tahlil qilish orqali xavfsiz yuruvchi haydovchilarni rag'batlantiradigan dinamik tariflarni joriy etish imkoniyatini beradi. Bu yo'nalishning O'zbekistonda rivojlanishi sug'urta bozorining innovatsion segmentini kengaytirishi va xizmatlar sifatini yangi bosqichga olib chiqishi prognoz qilinadi.

Raqamli texnologiyalarni O'zbekiston Respublikasining sug'urta tizimiga integratsiya qilish jarayoni istiqbolli imkoniyatlar yaratib, tizimni yangi bosqichga olib chiqish uchun keng yo'l ochmoqda. Bu jarayon barcha hududlarda internet sifatini birxillashtirish bo'yicha qo'shimcha modernizatsiya ishlari zarurligini ko'rsatib, infratuzilmani bosqichma-bosqich takomillashtirish uchun yangi strategik yo'nalishlar paydo bo'lishini ta'minlaydi. Sug'urta va IT kesishgan nuqtada yuqori malakali mutaxassislar tayyorlash ehtiyojining ortishi esa ta'lim tizimida zamonaviy InsureTech yo'nalishlarini kengaytirish uchun qulay sharoit yaratadi. Raqamli sug'urta mahsulotlari va ma'lumotlar xavfsizligini tartibga soluvchi huquqiy bazani takomillashtirish ehtiyoji mavjudligi kelgusi yillarda normativ-huquqiy mexanizmlarni yanada mukammallashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi. Aholining moliyaviy savodxonligini oshirish zarurati esa raqamli sug'urta xizmatlaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish bo'yicha tizimli metodik yondashuvlarni joriy etish uchun asos yaratadi.

Prognozlarga ko'ra, infratuzilmani rivojlantirish jarayoniga xorijiy va mahalliy IT-kompaniyalar jalb etilishi hududlar bo'yicha raqamli tenglikni ta'minlashda sezilarli ijobiy siljishlarni yuzaga keltiradi. InsureTech bo'yicha malaka oshirish dasturlarining kengayishi sug'urta kompaniyalarining analitik salohiyatini kuchaytirib, xizmatlar sifatining izchil yaxshilanishiga xizmat qiladi. "Regulyativ sandboks" joriy etilishi yangi mahsulotlarni sinovdan o'tkazish uchun xavfsiz va qulay ekotizim yaratib, innovatsion sug'urta yechimlarining tez fursatda amaliyotga joriy etilishini rag'batlantiradi. Aholi uchun raqamli sug'urtaning afzalliklarini targ'ib qilish bo'yicha keng ko'lamli axborot-kampaniyalar o'tkazilishi esa bozorda raqamli xizmatlar ulushining izchil oshib borishiga metodik jihatdan asos yaratadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekiston Respublikasining milliy sug'urta tizimini xorijiy tajriba asosida raqamli texnologiyalar bilan rivojlantirish nafaqat istiqbolli, balki zaruriy jarayondir. Sun'iy intellekt, blokcheyn va katta ma'lumotlar kabi zamonaviy texnologiyalarni tatbiq etish sug'urta bozorining samaradorligini oshirish, xizmatlar sifatini yaxshilash, narxlarni optimallashtirish va shaffoflikni ta'minlash imkonini beradi. Milliy tizimni global tendensiyalar bilan integratsiyalash uchun yuqori malakali kadrlar tayyorlash, huquqiy bazani takomillashtirish hamda ilg'or xorijiy yechimlarni mahalliy sharoitga moslashtirish bo'yicha aniq chora-tadbirlarni amalga oshirish talab etiladi. Raqamli transformatsiya O'zbekiston sug'urta bozorini rivojlangan davlatlar darajasiga olib chiqish uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi "“Raqamli O'zbekiston — 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi PF-6079-son Farmoni. <https://lex.uz/docs/-5030957>
2. Makarov I.A., Nikiforov B.N. Digitalization of the insurance market: foreign experience and prospects for implementation in the national economy. Moscow: FinU Press, 2022.

3. Bresnahan T.F., Trajtenberg M. General Purpose Technologies: "Engines of Growth". Journal of Econometrics, 1995, vol. 65, issue 1, pp. 83-108.
4. Rejda G. E. Principles of Risk Management and Insurance. Pearson Education, 2020.
5. Xodiyev B.Y., Sultonov M.K. Sug'urta ishi: nazariya va amaliyot. Darslik. T.: Iqtisodiyot, 2021.
6. Ziyadullayev Z.I. Prospects for the development of digital banks in Uzbekistan.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

8-Maxsus son. Bakalavr talabalarining maqolalari to'plami

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>